

første Jærb lægge Vægt paa at skabe en Domstol, som giver Betryggelse i saa Henseende. Af denne Tanke ere Landsretterne fremkomne som den egentlige Bærer af den nye Organisation og som en Kollegialret i første Instants, idet det nødvendigvis maatte stille sig saaledes for Kommissionen, at skal man fordrø, at de Paagjældende slaa sig til No ved den Afgjorelse, som falder i første Instants, naar de nemlig ikke kunne anføre saadanne særegne Omstændigheder, som give Afgang til ekstraordinære Retsmidler, er det altsaa det første og sidste Ord, der bliver sagt, da maa man udruste disse Retter med saamange Kræfter, at Forlangendet ogsaa kan siges at være billigt og retfærdigt. Derved blive altsaa Kollegialretterne eller Landsretterne, som de nu kaldes, de egentlige Bærere af Systemet, ved Siden af hvilke man paa den ene Side ganste vist af Hensyn baade til de mindre Sager og de mange Forretninger, som foresælbe udenfor den egentlige Retsspleie, maa og nødvendigvis skal beholde Underretterne, en Instants, fra hvilken der kun er een Instants til, Landsretten, og ikke tre, ikke nok een Instants, Høiestret, og paa den anden Side som en Instants for Retsspørgsmaal Høiestret. Det er Grundtrækkene af denne Organisation, hvilke med Nødvendighed ere givne ved det foreliggende Forslag. Saa er Spørgsmaalet: Hvormange skal der være af disse Landsretter, hvis væsentligste Træk ere givne med Nødvendighed? Men der er man inde paa et Omraade, hvor Kommissionen har søgt, at der kan være forskellige Muligheder, og den har derfor stillet forskellige Alternativer frem. Den har selv slaaet sig til No ved en Ordning, der gaar ud paa Indførelsen af 6 Landsretter, og tillige med nogen Anvendelse af reisende Dommere, navnlig i Straffesager og navnlig i Nævningesager. De Hensyn, som maa afveies, og som for en Del gaa i modsatte Retninger, ere paa den ene Side, at man ikke maa gjøre Kravene saa store, at de blive uoverkommelige med Hensyn til de finantielle Byrder, og dernæst, at man maa kræve, at Landsretterne i Henseende til de personlige Kræfter, de Bilskaar, hvorunder de befindes sig med Hensyn til alle de intellektuelle og materielle Betingelser, hvorunder de leve, ikke blive altfor fattig stillede. Fra den Side har Kommissionen ganste vist mange Gange havt væsentlige Betæneligheder ved, hvad vi dog tilfids fandt os nødt til, nemlig at henlægge en Landsret med Hovedsæde i Bordingborg. Det er Hensynet paa den ene Side. Paa den anden Side har man Hensynet til Befolkningen, Hensynet til, at man, hvor Umiddelbarhedsprincippet skal gjøres gjældende, ikke maa kræve altfor lange Reiser af de Folk, der skulle møde for Retten, hverken af Parter, hvem det forresten maatte mindre vil ramme, eller af Vidner eller Nævninger. Det er disse modstaaende Hensyn, der gjøre sig gjældende; men lægger man mindre

Vægt paa det sidste, vil man f. Ex. kunne affastbe reisende Domstole og beholde de 6 Landsretter uden reisende Retter, hvilket er det ene Alternativ, som Kommissionen subsidiært har opstillet. Men man kunde ogsaa forsøge Anvendelsen af de reisende Dommere, skjøndt det vilde have Betænelighed i den borgerlige Retsspleie, og saa formindstede de faste Landsretter, i hvilken Henseende Kommissionen har stillet tre Alternativer op: 5, 4 og 3 Landsretter. Det er netop, fordi det under de meget modstaaende Betragtninger, der gjorde sig gjældende, fandtes nødvendigt at henstille det, at Kommissionen har optaget alle Forslagene som alternative, idet den naturligvis iøvrigt for sit Bedkommende er kommen til et Resultat om, hvad den vilde foretrække, hvilket jo ogsaa er udtrykt i det principale Forslag, som Regjeringen har lagt til Grund for sit. Hvad Underretterne angaar, saa er deres Nødvendighed jo ubestridt og ubestridelig. Kun har Kommissionen ganste vist ikke troet at finde saa væsentlige Betæneligheder, som den ærede Rigsdagsmand for Sorø Amts 2den Valgkreds (Alberti) har fundet, ved at formindstede Antallet. Jeg skal ogsaa gjøre opmærksom paa, at deres Antal ikke er saa stærkt formindstet i det nye Udkast som i det ældre Udkast, hvor Antallet var reduceret til 46. Hensynet til Befolkningen er det netop imidlertid, som her atter gjør sig gjældende, dels med Hensyn til det større Antal af Underretterne, dels med Hensyn til den Maaade, hvorpaa de ere udrustede. Medens det er nødvendigt i enhver Underretskreds at have en Politimestermand og en Dommer, erkjender Kommissionen, og Enhver maa erkjende det med den, at Retsskrivernes Indførelse i Rettsorganisationen er noget Nyt, det vil sige, noget Sammelt, som bliver gjenindført. Men det er væsentlig Hensynet til Befolkningen, der her gjør sig gjældende, idet man med Hensyn til saare mange Opgaver f. Ex. med Hensyn til Thinglæsningen og Notarialvæsenet har ment, at det var af meget stor Betydning, at Dommeren ikke var den eneste Retsembudsmand i Kredsen. Hvad det vil koste mere, at have en særlig Skriver, tror jeg vil væsentlig indvindes ved to Besparelser, som jo finde Sted. Den ene er Rettsvidneinstitutionens Affastelse, i hvilken Henseende jeg maa gjøre opmærksom paa, at naar man ophæver Rettsvidneinstitutionen, saa blive Retsskrivere af Hensyn til Troværdigheden af Protokolationen i Retten saa at sige en Nødvendighed, og den anden, der selvfølgelig har Meget at betyde, er Affastelsen af Kontorholdsvederlag til Dommerne, eftersom de væsentligste af de egentlige Skriverforretninger blive henlagte til Retsskriverne. Jeg tror derfor ikke, at Udgifterne, naar man følger Udkastet, ville blive saa særdeles meget større paa dette Punkt. Forresten vil jeg blot bemærke med Hensyn til den økonomiske Side af Sagen, at jeg kun paa dette ene Punkt tror,